

MESINDUSE ARENGUKAVA
Siiri Otsmann, 26.01.2019
Edasijõudnute täiendõppe kursus
Mesindusprogramm 2017-2019 raames

Arenemise definitsioon eesti keele seletavas sõnaraamatus on:

arenemine <-se 5> <s>

(<tn arenema>); ka filos kindla seesmise tendentsiga liikumine, mille algus ja lõppolek on kvalitatiivselt erinevad.

Mesinduse arengukava koostamise protsess 2018

- aprill 2018 lepitud EML ja EKMÜ juhatus poolt kokku mesinduse arengukava koostöös koostamises
- mai-oktoober intervjuueeritud tegevmesinikke ja mesindusega seotud osapooli ning analüüsitud sektorit iseloomustavat statistikat
- mai koostatud paari leheküljeline mesinduse eesmärkide ja oluliste märksõnade dokument, mida toetavad juunis üksikute täiendusega EML ja EKMÜ juhatused, soovitades selle baasilt arengukava dokument koostada
- oktoobri lõpus valminud Eesti mesinduse arengueesmärkide kokkuleppe 2019-2030 mustandversioon (lisa A)
- novembris osa EML juhatuselt leiab, et leppes on osad teemad liiast (nt tootmismahdade tõstmine) ja osad puudu (nt keskkonnaharidus), mistõttu juhatus esinaine kirjutab uue arengukava projektversiooni (lisa B)
- novembri lõpus EMLi juhatus arutab uut arengukava projektversiooni ning otsustab saata selle EKMÜle ettepanekuga arutada arengukava juhatuste tasemel jaanuaris Türil
- detsembri alguses EKMÜ juhatus arutab uut arengukava versiooni ja annab EMLile teada, et on valmis jätkama arutelu mesinduse arengukava teemadel, eelistades alusena esimesena valminud arengueesmärkide kokkulepet
- EMLi osad esindajad loobuvad EKMÜga kokkulepitud viisil koostööst ning saadavad hilisema arengukava projektversiooni oma liikmetele ning Mesinduse Koostöökogusse kommenteerimiseks. EKMÜ postitab Mesinduse Koostöökogusse varasema arengueesmärkide kokkuleppe. Ringlusesse läheb mitu mesinduse arengukava versiooni ning arengukava teemaline koostöö on seiskunud.

Arengukava põhilisest konfliktikohast lähemalt

Valikukoht, mille ja mismahulist arengut mesindussektoris ette näha aastaks 2030.

Näitena konflikt tootmismahdade teemas:

	Nägemus 1	Nägemus 2
Tootmismahd	2 korda kasv	Sama kui praegu
Eksport	Oluline kasv	Sama kui praegu
Tarbimismahd per Eesti elanik	Kasv 0.5 kg per aasta	Sama kui praegu
Keskmine toodang	40 kg/per	Sama kui praegu, või pole oluline

Kust konflikt tuleb?

Kolmnurgadilemma – kas hobimesinikud on kolmnurga vundament ja kutselised kolmnurga tipp või vastupidi?

Äärmused ja nende vastandused

KUTSELINE MESINIK

200+ pere, elatab mesindust

Müük otse tarbijale, hulgimüük, jaemüük, eksport

Firma ja maksud

Esindusorganisatsioon EKMÜ

HOBIMESINIK

2 pere või 5 pere, elatub mittemesindust

Pere omatarbimine või müük otse sõbrale

-

EML

Kes või mis on puudu?

VÄIKETOOTJA

20-60+ pere

toodang 50+ kg

turg otse tarbijale, katsed mujale

osadel firma, osadel mitte

Esindusorganisatsioon ?

Kolmnurgadilemmat ei ole, kolmnurga suund sõltub sellest, mis perspektiivi vaadata.

Kõigile kolmele – kutseline mesinik, hobimesinik, väiketootja - ühised eesmärgid, millesse eri osapooled panustavad erineval määral. Ühine katus või katvus?

Eesmärgid

The sky is the limit ehk piire pole

Positiivne Eesti mesinduses - korjemaa, kliima, suhteline mesilashaiguste vähesus, suur mesinike arv, traditsioonid olla maalähedane ja looduslähedane

Probleemid või lahenduskohad Eesti mesinduses – oskamatus müüa, puuduv eksport, piiratud oskusteave, kõrge omahind, ühekülgne toode, kõlvatu konkurents turul, mesilashaiguste kasvav levik, vähene võime riigisektoris oma tahet maksmata panna, kolmnurkade dilemmad ja vastandused

Kas on ületamatud probleemid või asjad, mida saab alati lahendada – see on MÕTTEMAAILMA küsimus.

Kokkuvõte

Arengutsenaariumi valik on oluline, seab mõttemaailma.

Näitena koala, kas ta siin kontekstis seostub:

- väljasuremisohus liigiga, pärismaalasega kitsas piirkonnas ehk reservaadis

- Austraalia kui progressiivse mesindusriigina, kus mesindussektor on ühtne ja ambitsioonikas, riik toetav ning võimalused lahti.

Eesti Mesinike Liit
Eesti Kutseliste Mesinike Ühing
Eesti Mesilaste Tõuaretajate Selts
Eesti Meetootjate Ühendus
... Mesinduse Selts/Ühing

on selleks, et
mesindussektor on 2030. aastal õitsev põllumajandusharu,
mis annab mesinikele tegevust ja sissetulekut, riigile maksutulu,
aitab säilitada looduslikku mitmekesisust ja tagab vajaliku taimede tolmelduse,
sõlminud kokkuleppe:

Eesti mesinduse arengueesmärkides
aastateks 2019-2030:

Eesmärk 1. Tõsta Eestis meetarbimist, saavutades tarbimise 1.6 kilogrammi mett inimese kohta aastaks 2030

Põhiline mesindussektori toode on mesi. Mett on mõistlik toota niipalju, kui teda tarbitakse. Hetkel on Eestis meetarbimine 1.1 kg inimese kohta (lisa 1 tabel 1), mis on võrreldes Euroopa Liidu keskmisega suurem, kuid jääb alla kõrgeima meetarbimisega riikidest (näiteks Sveits, Sloveenia, Kreeka, Austria). Eesmärki täitmine viiks Eesti viimaste sekka. Siinjuures on oluline eesmärgistada kodumaise mee tarbimise tõusu, mille kohta regulaarset usaldusväärset statistikat¹ ei ole, mistõttu arvulist eesmärki seada praegu ei saa.

Eesmärgi täitmiseks on oluline läbi regulaarsete **turundustegevuste** populariseerida mett, mesilasi ja mesindust, sealjuures eraldi keskendudes noortele, kes kujundavad mesindustoodete tuleviku tarbimist. Mee ja mesindusega seotud toodete tarbimisele aitab kaasa **turuarendus** seotud tegevusvaldkondadesse. Jätkuvalt on oluline kinni pidada **ausa kaubanduse** põhimõtetest, st mitte võimaldada võltsmee, valesti märgitud päritoluga mee, riknenud mee müüki tarbijale.

Turundustegevustega seonduvad alaeesmärgid:

- Iga aasta jaanuaris on kokku lepitud Eesti mee ja teiste mesindustoodete turundusplaan, mis täpsustab läbi erinevate kanalite (raadio, ajalehed, ajakirjad, veebiväljaanded, televisioon, kaubanduskeskustes infojagamine, messid jm) tehtavaid tegevusi, eelarvet ja nende eest vastutajaid konkreetset aastal, alates 2019. aastast.
- Iga aasta märtsis on kokku lepitud turundusplaan mai nädalaks, mesilaste päeva tähistamiseks, alates 2019. aastast.

¹ Eesti Konjunktuuriinstituudi mitme andmeallika ristamisel tehtud arvutused näitavad kodumaise mee tarbimise osakaaluks 2014. aastal 84% (allikas: <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2016/uuring-2016-mesindussektor-2015.pdf>).

- Moodustatud on ühine mee, mesilaste ja mesinduse turundustiim, kes kaasates teadlasi jm spetsialiste vastutab turundusplaani koostamise ja elluviimise eest alates 2020. aastast.
- Välja on arendatud programmid lasteaialastele ja kooliõpilastele populariseerimaks mett, mesilasi ja mesindust (mesila külastus, esitlus, faktilehed, interaktiivsed vahendid vms) 2020. aastaks.

[Turuarendusega seotud alaeesmärgid:](#)

- Koostöös toitumisteadlastega on välja töötatud ettepanekud mee kasutamiseks kooli- ja lasteaia toitudes magusaine aseainena hiljemalt 2022. aastal.
- Olemasolevas aiandusajakirjas on avaldatud artiklisari mesindusega alustamisest hobi korras hiljemalt 2019. aastal.
- Olemasolevas meedias on avaldatud artiklitesari mesinduse mitmekülgsetest võimalustest-apiteraapia, mesindusturism, vaha kasutamine jne hiljemalt 2020. aastal.

[Ausa kaubandusega seonduvad alaeesmärgid:](#)

- Mee käitlemise ja turustusega seotud nõuete infomaterjal on koostatud 2019. aastal.
- Analüüsida üle kolme aasta põhjalikult kaubanduses müüdava mee kvaliteeti, päritolu ja märgistuse õigsust ning avalikustada vastavad kokkuvõtted Eesti Jaekaubanduse Liidule, kaupluste kettidele, Veterinaar- ja Toidumetile, Tarbijakaitseametile ning ajakirjandusele, alates 2019. aastast.
- Töötatud on välja Eesti mee kvaliteediklassid ja avalikustamisega on soodustatud kvaliteedi analüüse ja klasside meetoodete etikettidele panemist 2021. aastal.
- Mesindusorganisatsioonid on reglementeerinud oma sümboolika kasutamise mee etiketil garanteerides mee kodumaise päritolu ja avalikustavad sellise garantiiga meetootjate nimekirja hiljemalt 2020. aastal. Need, kes sümboolikat kasutavad, allutavad ennast automaatselt mesindusorganisatsioonide päritolu kontrollile.

Eesmärk 2. Tõsta Eesti meetoodangut 2000 tonnini ja suurendada keskmist meetoodangut mesilaspere kohta 40 kilogrammini aastas

Hetkel on Eestis meetoodang ca 1100 tonni ja keskmine meetoodang mesilaspere kohta 23 kilogrammi (lisa 1 tabel 4). Eesti mesinike profiil (vt tabel 5), mesinduse populaarsus ning olemasolevad loodusressursid võimaldavad siin eesmärgistada hüppelist kasvu.

Eesmärgi täitmiseks on oluline, et mesinikele oleks hästi kättesaadav **hea korjema, kvaliteetne mesindusinventar, kärjepõhjad** ning kvaliteetsed, Eestisse sobivad, haiguskindlad jt **heade omadustega mesilasemad**. Viimase eelduseks on hoitud ja läbipaistev kohapealne **mesilaste tõuaretus**. Samuti aitab eesmärgi jõudmisele kaasa mesinike **turgudele ligipääsu** soodustamine, seda nii Eestis kui ekspordil teistesse riikidesse. Eesmärgi täitmiseks on vaja samuti vaja vähendada **mesilaste suremust** (vt lähemalt eesmärk 3) ning arendada Eesti **mesinike haridust ja haritust ning mesindusteaduse võimekust** (vt lähemalt eesmärk 4).

[Korjema kättesaadavusega seonduvad alaeesmärgid:](#)

- Mesinike poolt taimekasvatajatele pakutava tolmeldusteenuse hüppeline kasv aastaks 2030. Selleks toimuvad mesindusorganisatsioonide ja EPKK ning Talupidajate Keskliidu igakevadised maakondlikud koosolekud tolmendustegevuse planeerimiseks. Koostöös kirjeldatakse ja avalikustatakse tolmeldusteenuse hea tava hiljemalt aastaks 2020. Tolmeldusteenuse hetke ja sihtmaht fikseeritakse hiljemalt 2025. aastaks vastava teadusuuringuga.
- Uuringud Eesti põllukultuuridele tolmeldamise kasulikkusest ja sellega seotud soovitustest põllumeestele ja mesinikele ning Eesti eri piirkondade korjemaast tulenevast optimaalsest

mesilastihedusest on tehtud 2023. aastaks.

- Keskkonnaministeeriumiga on sõlmitud kokkulepe looduskaitsealade jm majandustegevuse piirangutega alade kasutuselevõtuks korjealadena aastaks 2020.
- Riigimetsa Majandamise Keskusega on sõlmitud raamlepe mesilasperede riigimetsa paigutamise põhimõtete kohta hiljemalt aastaks 2020.
- Mesindusorganisatsioonid koostöös Maaeluministeeriumiga analüüsivad ja täiendavad iga-aastaselt keskkonnasäästliku majandamise meetmete reeglistikku eesmärgiga soodustada mosaiikse põllumajandusmaastiku säilimist. Esimene vastav arutelu peetakse 2019. aastal.

Kvaliteetse mesindusinventari ja kärjepõhjade kättesaadavusega seonduvad alaeesmärgid:

- Erinevates Eestis kasutatavates mõõtudes mesindusinventari valmistamise õpik on avaldatud 2021. aastaks
- Mesinike teabepäevadel toimuvad regulaarsed kodumaiste mesindusinventari tootjate messid alates 2020. aastast
- Mesindusorganisatsioonid lepivad kokku Eesti vahakäitlejate tunnustamise põhimõtetes ning avalikustavad soodustatud vahakäitlejate nimekirjad hiljemalt 2019. aastal.
- Vaha jääkainete uuring on läbi viidud hiljemalt 2024. aastaks.
- Vaha kvaliteediklassid on koostatud 2025. aastaks, määratledes sh kvaliteediklassid, mis sobivad kärjepõhjadeks.

Kvaliteetsete mesilasperede kättesaadavusega seonduvad alaeesmärgid:

- Mesindusorganisatsioonid on kokku leppinud mesilasperede müügi ja ostu hea tava hiljemalt aastaks 2021.

Kvaliteetsete mesilasemade kättesaadavusega ja mesilaste tõuaretusega seonduvad alaeesmärgid:

- Mesilaste tõuaretuse riiklik tunnustus on saadud ning Jõudluskontrolli keskuses jõudluskontrolli läbiviimise võimekus või jõudluskontrolli andmebaas on loodud aastaks 2022.
- Puhaspaarlate kaitsmise kord on määratletud ja erinevate mesilastõugude puhaspaarlad on riiklikult või KOV tasandil kaitstud aastaks 2022.
- Tunnustatud tõuaretajate tootlikest tõuliinidest pärit mesilasemade ostmise toetamise põhimõtted on välja töötatud hiljemalt aastaks 2020.

Turgude kättesaadavusega seotud alaeesmärgid:

- Koostöös EASiga on mesindussektori ekspordiklaster tööle pandud aastal 2019.
- Välja on töötatud praktiline ettevõtte asutamise ja raamatupidamise koolitusprogramm mesinikele, kelle toodang ületab omatarbimise ning on soov luua juriidiline isik.

Eesmärk 3. Vähendada mesilasperede talvekadusid 10%-ni ja põllumajanduse taimekaitsevahenditest tulenevaid mürgistusjuhtumeid 0-ni aastaks 2030

Eesti mesilasperede talvekaod on viimastel aastatel kõikunud 13-19% vahel (vt lisa 1), mesilasperede taimekaitsevahenditest tulenevaid mürgistusjuhtumeid on esinenud iga-aastaselt. Hetkel Eestis ei tehta ametlikku statistikat mesilasperede suremusest haigustesse mesindushooajal, seega ei saa haigestumise vähenemist ka arvuliselt eesmärgiks seada, kuigi oluline tegevuste prioriteet on see kindlasti.

Eesmärgi täitmiseks on oluline **minimeerida keskkonnaohud mesilaste tervisele, vältida uute haiguste/kahjurite sissevoolu** Eesti mesindusse ja tagada **kiire tegutsemine mesilaste tervisele**

ohu korral, kindlustada **mesilastele kvaliteetne ravi**, suurendada mesilaste haigustega seotud **mesinike haridust ja haritust** ning investeerida kohalikku **teadusesse** ning **haiguskindlate mesilasperede tõuaretusse ja kvaliteetsetesse kärjepõhjadesse** (viimased vt täpsemalt eesmärk 4 ja 2).

Mesilasperede tervisele keskkonnohtude minimeerimise alaeesmärgid:

- Läbi on viidud mesilaspere terviseprobleemide, haudme, suira, mee ja kasutatava vaha seoste uuring hiljemalt aastaks 2020.
- Mürgistusjuhtumite kahtluse korral võetakse lisaks muudele proovidele ka suiraproov kahjustada saanud mesilasperedest, pärast eelnevat uuringut, hiljemalt 2021. aastal.
- Taimekaitsevahendite väärkasutamise eest tehtud riiklikud sanktsioonid on avalikustatud kord aastas ja ülevaadatud hiljemalt aastaks 2020.
- Pärast ühistulise kindlustuse lubamist seadusandluses on mesindusorganisatsioonide poolt aasta jooksul peetud potentsiaalsete kindlustusühistutega tulemuslikud läbirääkimised mesilaste elu ja tervise kindlustamiseks.
- Iga-aastaselt vaadatakse koostöös taimekasvatajate ja riigi esindajatega üle Mäos 2018 tehtud kokkulepete seis (vt lisa 2) ja vajadusel täiendatakse kokkuleppeid. 2025. aastaks on moodustatud Eesti tolmelduspartnerluse organisatsioon.
- Iga-aastaselt võetakse kokku mesilaste mürgistusjuhtumite statistika, räägitakse läbi Põllumajandusameti, Maaeluministeeriumi ning taimekasvatajate esindajatega ning avalikustatakse.
- Mesindusorganisatsioonid taotleavad taimekaitsevahendite turule lubamisel ja kasutamisel lähtumist teaduspõhistest argumentidest ning iga-aastaselt esitatakse Maaeluministeeriumile vajadusel ettepanekuid.
- Mesilasperede varguste vastaste meetmete ja tehniliste vahendite juhendmaterjal on koostatud ja avalikustatud 2020. aastaks.

Uute mesilaste haiguste/kahjurite sissevoolu takistamisega, mesilasperede terviseprobleemide korral kiire tegutsemisega ja kvaliteetse raviga seotud alaeesmärgid:

- Väikese tarumardika ja aasia vapsiku Eestisse sissetulemise vältimise ja leiu korral kiire tegutsemise riiklikud tõrjeplaanid on koostatud 2020. aastaks.
- Ameerika haudmemädaniku ja Euroopa haudmemädaniku avastamise, kiire tegutsemise ning mesiniku kahjude korvamise maaeluministri määrus on vastu võetud 2019. aastaks.
- Loomatauditõrje seadusesse on sätestatud mesilaste omaniku kohustus varroosi põhjustava lesta *Varroa destructor* tõrjet teostada hiljemalt 2021. aastaks.
- Iga-aastane mesiniku poolt koostatud varroa lesta *Varroa destructor* tõrjekava on eelduseks mesilasperede toetuse saamisel 2019. aastast.
- Mesindusorganisatsioonide poolt koostatakse ja avalikustatakse iga-aastaselt (hiljemalt veebruarikuus) ülevaade varroosi põhjustava lesta *Varroa destructor* tõrjevahenditest, soovitatavatest raviskeemidest ja viimastest teadus-uuringutest.
- Mesilaste müügil loomatauditõrje seaduse nõuded on tähtsustatud ja VTA poolt järele valvatud hiljemalt 2020. aastaks.
- Veterinaar- ja Toiduameti järelvalve on muutunud sisuliseks aastaks 2020. Riikliku veterinaarjärelvalve mesilates teostamise metoodika on avalik, hõlmab kõiki Eesti mesilaid ning sisaldab ka haiguste profülaktilisi uuringuid. Kokkuvõtet järelvalvest, mesilashaiguste seiretegevusest ja tehtud laboriuuringutest tehakse Veterinaar- ja Toiduameti poolt iga-aastaselt ja avalikustatakse kord aastas alates aastast 2020.
- Kõigi kokkuleppes liitunud mesindusorganisatsioonide mesilasperesid omavad liikmed on oma mesilad ja mesilaspered registreerinud PRIA registris ja mesilasperede PRIAs

registreerituse tase on Eestis tervikuna vähemalt 80% aastaks 2025 (hetkeolukord vt lisa 1).

- Veterinaar- ja Toiduameti poolt koostatakse iga-aastaselt ülevaade PRIAs registreerimata mesilate omanike sanktsioneerimisest ja avalikustatakse see alates 2019. aastast.
- Mesindusele seatud riiklikest loomapidamise ja veterinaarnõuetest on koostatud kommenteeritud juhendmaterjal hiljemalt aastaks 2021.
- Riiklikult on tagatud üleriigiline asjatundlik veterinaarabi kliiniliste haigustunnuste puhul aastast 2020.
- Mesinike nõustamissüsteem (mesinduskonsulent Maaelu Edendamise Sihtasutuses, nõustaja Mesindusprogrammis, usaldusmesinikud maakondades) on üle vaadatud ja tervikuks arendatud 2019. aastal, sh on kaardistatud võimalused tasulise mesindusala tasulise nõustamise ja kiirabiteenuse osutamiseks.

Eesmärk 4. Arendada mesinike väljaõppe- ja täienduskoolitussüsteem ühtseks aastaks 2022 ja tagada Eesti mesindusteaduses teadusartiklite vähemalt kümnekordne kasv aastaks 2030

Mesinike väljaõppe- ja täienduskoolitussüsteem koosneb eri komponentidest (Olustvere Teenindus- ja Majanduskooli mesinduse kutseõpe, Eesti Mesinike Liidu mesinike ABC kursused algajatele ja edasijõudnutele, kursused erinevate kõrg- ja kutseharidusvõimaluste raames, Mesindusprogrammi teabepäevad jt), mille tulemusi, haakuvuskohti ja edasiarendusvõimalusi regulaarselt praegu ei analüüsita. Eesti mesindusala teadus on nõrk, on olemas üksikud teadlased Maaülikoolis, teadusuuringute rahastus on nõrgal tasemel, teadusartikleid ilmub harva.

Eesmärgi saavutamiseks tuleb **mesinike väljaõppe- ja täienduskoolitussüsteemi edasi arendada** ning leida ressurss **mesindusteaduse arenguks**.

Mesinike väljaõppe- ja täienduskoolitussüsteemi edasi arendamisega seotud alaeesmärgid:

- Mesindusorganisatsioonide ja Kutsekoja baasil on loodud Mesinike Hariduse Nõukogu hiljema lt 2020. aastal.
- Hariduse nõukogu vaatab üle kehtivad õppekavad ja koolituskavad ning teeb ettepanekuid nende arendamiseks (mesinike kutsestandard I-V) ja koostöökohtade (näiteks ühised praktikabaasid) leidmiseks hiljemalt 2021. aastaks.
- Mesiniku väljaõppes pööratakse senisest rohkem tähelepanu õppija individuaalsetele vajadustele, praktilisele kogemusele ja selle kvaliteedile. Mesiniku kutseõppel on tagatud võimalused praktikajuhendajate tasustamiseks hiljemalt aastal 2020, Õpipoisi õppe mudelit on piloteeritud hiljemalt 2021, rahvusvahelised koostööpartnerid on olemas kindlustamaks iga-aastaselt praktikakohtade olemasolu väljapool Eestit. Mesiniku ABC edasijõudnute kursustel pakutakse õppijatele individuaalsetele vajadustele vastavaid praktikapäevi alates aastast 2020.
- Mesindusprogrammi info- ja teabepäevade senist korraldust ja sisutulemusi on analüüsitud ning koostatud kava, mis seostub ülejäänud väljaõppe- ja täienduskoolitussüsteemiga ning kokku lepitud Eesti mesinduse arengueesmärkidega hiljemalt 2020. aastal.

Mesindusteaduse arenguga seotud alaeesmärgid:

- Iga-aastaselt esitatakse mesindusala teadusartiklite vajadusi ja teemasid Maaeluministeeriumile piisavalt varakult enne teadusrahastuse ja RITA programmi rahastuse otsuseid.
- Iga-aastaselt kohtutakse bakalaureuse ja magistri õpilastega Maaülikoolis, tutvustatakse mesindust kui valdkonda ning pakutakse välja lõputöö teemasid.
- Mesindusorganisatsioonid kaasavad aktiivselt Erasmus programmi mesindushariduse mitmekesistamiseks eesmärgiga leida võimalus saata üks Eesti üliõpilane mesinduse

teemal välisülikooli.

- Alati võetakse aktiivselt osa mesindusalastest rahvusvahelistest uuringutest ning konverentsidest, tulemused avalikustatakse Eestis.
- Üle kolme aasta korraldatakse Eestis rahvusvaheline mesinduskonverents, kus jagatakse viimase aja mesindusteaduse arenguid ning tuuakse välisriikide paremat kogemust maale.

Eesmärk 5. Suurema enamuse eesti mesinike huvid on konsolideeritud

Eesti mesinike huvid on hetkel killustunud eri mesindusorganisatsioonide paiguti vastukäivates seisukohtades. Samuti ei kuulu enamus mesinikke ühegi üleriiklikult mesinike huve esindava liidu koosseisu. See aga ei võimalda saavutada häid tulemusi Eesti mesinduse arendamises ning läbirääkimistes Eesti riigi astutustega ja poliitikutega.

Eesmärgi täitmiseks on vaja **mesinike organisatsioonidel teha omavahel tulemuslikumat koostööd**, samuti **haarata suuremal hulgal mesinikke mesindusorganisatsioonidesse**.

Mesindusorganisatsioonide omavahelise koostööga seotud alaeesmärgid:

- Mesindusorganisatsoone esindab riigi tasandil ühtne esinduskogu. Leppega liitunud organisatsioonid ei lähe riigiga suhtlema mesindusorganisatsioonidega eelnevalt kokkulepet ja/või konsensust taotlemata.
- Riigiga või avalikkusega suheldes lähtutakse käesolevas dokumendis kokkulepitud arengueesmärkidest või jooksvalt tehtud täiendavatest kokkulepetest/kokkulepete muudatustest.

Mesindusorganisatsioonidesse uute liikmete kaasamisega seotud eesmärgid:

- Mesinike mesindusorganisatsioonidega liitumiseks tehakse iga-aastaselt aktiivset tööd, suurendades aastaks 2030 mesindusorganisatsioonide liikmete arvu 80% -ni Eesti mesinike Statistikaameti andmetele tuginevast arvust.

Kokkuleppe rakendamine ja ülevaatamine

Kokkuleppe rakendamiseks koostavad osapooled hiljemalt iga aasta jaanuariks tegevuskava järgmise aasta kohta, määratledes iga arengueesmärgi alla tegevused varustatult järgmise infoga:

Alaeesmärk/Tegevus	Vastutaja organisatsioon /isik	Soovitav tulemus	Tähtaeg	Eelarve ja eelarve allikas

Iga-aastasele tegevuskava koostamisele eelnevalt analüüsitakse eelmise aasta tegevuskava tulemusi ka fikseeritakse need järgmisel kujul:

Alaeesmärk/Tegevus	Vastutaja organisatsioon /isik	Soovutatud tulemus	Tähtaeg	Kasutatud rahalised vahendid

Vastavalt muutuvale olukorrale ning leppe eesmärkide realiseerimisele muudetakse/täiendatakse vajadusel lepet ennast.

Mesindussektori hetkeseis – statistika ja olukorra SWOT analüüs

TURG

Põhiline mesindussektori toode on mesi. Mett on mõistlik toota niipalju, kui teda tarbitakse. Hetkel on Eestis meetarbimine **1.1 kg inimese kohta** (lisa tabel 1), mis on võrreldes Euroopa Liidu keskmisega suurem, kuid jääb alla kõrgeima meetarbimisega riikidest (näiteks Sveits, Sloveenia, Kreeka, Austria). Mett on võimalik toota ka välismaisele tarbijale. Statistika näitab, et **Eesti mee eksport sisuliselt puudub**² ning eksporditurud on kättesaamatud. Samas välismaise mee import e tarbimine Eestisse on läbi aastate olnud püsivalt 200-300 tonni vahel². Seega **mee väliskaubandusbilanss on negatiivne**, eestimaalased tarbivad välismaist mett palju rohkem kui välismaalased Eesti mett³. Samuti on väliskaubandusbilanss negatiivne kogu Euroopa Liidus, kus import on suurem kui eksport.

Tabel 1. Mee tootmise ja tarbimise ressurss. Allikas: Statistikaameti andmebaas.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Inimtarbimine, t	857	649	822	913	926	1160	1163	1393	1361	1447
...tarbimine inimese kohta,	0,64	0,49	0,62	0,69	0,7	0,88	0,88	1,06	1,03	1,1
Import, t	103	154	251	234	234	222	187	242	247	657
..kauba saabumine Euroopa Liidust, t	87	146	211	187	193	221	187	242	244	297
Eksport, t	2	6	4	2	2	19	3	4	3	307
..kauba lähetamine Euroopa Liitu, t	0	0	0	0	2	0	1	1	1	305

Detailsem vaade mee ekspordi- ja impordinumbrite taha (tabelid 2 ja 3) näitab, et Eestist on saanud mett idast ja lõunast läände vahendav riik, sisuliselt **mee transiitmaa**. Mett imporditakse ja siis re-eksportitakse. Eesti päritolu mee eksport moodustas kogu mee ekspordist eelmine aasta vaid 2.5%. Import Ukrainast moodustas kogu mee impordist 2017. aastal 55% (9 kordne kasv) ning on teada, et see eksporditi Eestist suures osas edasi Euroopa Liidu riikidesse (Hispaania, Itaalia, Saksamaa, Poola). Re-eksporti Lääne-Euroopa sihtriikide turud on Eesti päritolu mee eksportööridel kättesaamatud. Kas ja kui palju antakse Eestis imporditud mee enne re-eksporti juurde lisaväärtust (pakendamine, mee segamine vms), pole teada. Kuigi statistikas on jäänud osa imporditud mesi päritoluriigi järgi tuvastamata, näitab impordikoguste võrdlus saatja ja päritoluriikide järgi, et ka Eestisse imporditakse mett riikidest, kes Eestisse saadetavat mett omakorda impordivad ja siis Eestisse re-eksportivad (näiteks Läti ja Soome riikidest saadetakse Eestisse olulised kogused antud riikide päritolule mitte vastavat mett; samas näiteks Leedu, Hollandi, Argentiina, Hiina päritolu mett on meile imporditud läbi teiste riikide oluliselt rohkem).

Mesinduse arengukava koostamise soovist lähtudes kaardistati 2016. aastal mitmete Eesti mesinduse ringkondade poolt Eesti mesinduse SWOT analüüse, mis kokkuvõtvalt turgude kohta väljendasid järgmist:

TUGEVUSED – Eesti mesi on hea kvaliteediga ja enamus tarbijatest eelistab kodumaist mett, mesinikud harivad tarbijaid. **NÕRKUSED** – turu väiksus, ekspordi puudumine, mesindussaaduste propageerimine elanikele vähene, kõlvatu konkurents turul, puudulik või formaalne mee kvaliteedi kontroll. **OHUD** – madalama hinnaga importmesi laiendab turuosa, mee tarbijate vähenemine. **VÕIMALUSED** – mesinduse ja mee propageerimine noorte hulgas ja laiemalt elanikkonnas; ekspordivõimaluste realiseerimine; seadusandluse korrastamine.

² Vaata 2017. a ekspordi ja impordimahtude anomaalia põhjust tabelist 2 ja 3.

³ Kahjuks puudub täpne statistika selle kohta, palju eestimaalased tarbivad kohalikku mett ja välismaist.

Tabel 2. Mee eksport ja Eesti mee eksport. Allikas: Statistikaameti andmebaas

	2013	2014	2015	2016	2017		2013	2014	2015	2016	2017
Kokku, kg	13250	3345	4982	2574	307448	Eesti päritolu kaubad kokku,	12649	1797	2504	568	2557
Hispaania, kg	..	..	..	..	100489	Hispaania, kg					
Poola, kg	..	..	..	..	73647	Poola, kg					
Saksamaa, kg	34	43	..	..	70696	Saksamaa, kg					
Läti, kg	..	32	..	..	21658	Läti, kg					
Itaalia, kg	..	..	..	..	19220	Itaalia, kg					
Kreeka, kg	..	..	..	..	18200	Kreeka, kg					
Jaapan, kg	..	..	265	249	1252	Jaapan, kg	..	..	265	249	1021
Hongkong, kg	..	..	584	243	942	Hongkong, kg	..	..	584	50	942
Soome, kg	459	1498	1068	759	547	Soome, kg	..	30	..	160	174
Malaisia, kg	..	..	1650	..	300	Malaisia, kg	..	..	1650	..	300
Norra, kg	108	5	218	490	233	Norra, kg	..	..	5	..	..
Taani, kg	..	..	..	56	144	Taani, kg	..	..	..	..	8
Rootsi, kg	49	11	..	352	103	Rootsi, kg	49	11	..	89	94
Leedu, kg	..	..	..	10	11	Leedu, kg	..	..	..	8	11
Filipiinid, kg	..	..	..	..	7	Filipiinid, kg	..	..	..	..	7
Hiina, kg	12600	1750	..	12	..	Hiina, kg	12600	1750	..	12	..
Küpros, kg	..	..	..	81	..	Küpros, kg					
Libeeria, kg	..	..	..	9	..	Libeeria, kg					
Muu, kg	..	..	270	307	..	Muu, kg					
Venemaa, kg	..	..	928	..	..	Venemaa, kg					
Ukraina, kg	..	..	..	6	..	Ukraina, kg					
Saint Vincent& Grenadiinid, kg	..	6	..	..	..	Saint Vincent& Grenadiinid, kg	..	6	..	..	..

Tabel 3. Mee import Eestisse saatjariigi ja päritoluriigi järgi. Allikas: Statistikaameti andmebaas

	2013	2014	2015	2016	2017		2013	2014	2015	2016	2017
Saatjariigi järgi kokku,	197216	206369	251695	289356	657391	Päritoluriigi järgi, kg	197216	206369	251695	289356	657391
Ukraina, kg	..	..	..	38928	360577	Ukraina, kg	..	..	..	38928	360577
Läti, kg	47295	52583	74749	92761	125894	Läti, kg	52987	54197	63309	63594	76378
Leedu, kg	89278	90346	101061	92016	105958	Leedu, kg	79143	83455	106420	110868	127097
Hispaania, kg	33730	30916	35857	32860	24237	Hispaania, kg	33490	30794	35857	32860	24237
Soome, kg	8890	5192	14535	13540	18346	Soome, kg	3457	188	6220	10108	8856
Holland, kg	2700	..	1620	6480	13500	Holland, kg	2700	..	2161	8104	17075
Ungari, kg	12627	24913	14801	9160	6050	Ungari, kg	8872	13159	10267	6503	4115
Itaalia, kg	2	49	..	28	1442	Itaalia, kg	24	59	117	28	1480
Portugal, kg	151	177	317	501	697	Portugal, kg	151	177	317	501	697
Rootsi, kg	..	..	..	..	333	Rootsi, kg	..	..	..	..	308
Tšehhi, kg	554	534	622	398	169	Tšehhi, kg	..	..	..	..	57
Taani, kg	..	1614	8122	29	101	Taani, kg	..	..	..	4	..
Saksamaa, kg	9	6	..	212	66	Saksamaa, kg	205	276	72	230	44
Suurbritannia, kg	..	..	..	7	20	Suurbritannia, kg	308	364	244	207	109
Ameerika Ühendriigid, kg	..	10	10	5	0	Ameerika Ühendriigid, kg	..	10	10	5	0
Argentina, kg	..	..	..	..	..	Argentina, kg	1891	1637	4983	2109	5573
Austria, kg	1344	..	..	..	..	Austria, kg	1344	..	10	..	126
Šveits, kg	613	..	..	..	..	Šveits, kg	613	..	..	..	..
Hiina, kg	..	..	..	..	..	Hiina, kg	..	..	..	..	10999
Prantsusmaa, kg	20	5	..	..	..	Prantsusmaa, kg	352	241	283	223	402
Moldova, kg	..	..	..	506	..	Moldova, kg	..	..	..	506	..
Norra, kg	..	20	..	..	..	Norra, kg	..	20	..	..	..
Poola, kg	3	..	..	100	..	Poola, kg	3589	4451	4758	7810	7074
Venemaa, kg	..	4	..	1824	..	Venemaa, kg	..	..	..	1824	..
						Mehhiko, kg	36	48	183	94	218
						Guam, kg	423	234	423	45	99
						Eesti, kg	..	21	..	..	46
						Uus-Meremaa, kg	214	124	295	151	23
						Ecuador, kg	..	..	..	192	..
						Tai, kg	17	..	29	..	..
						Euroopa Liit, kg	2871	3045	2277	779	695
						Määratlemata, kg	4529	13869	13461	3686	11106

TOOTMINE

Euroopa Liidus on üle 600 000 mesiniku. Statistikaamet loendab Eestis mesinikke 5215 2016. aastal⁴ e ümardades ca **0.9% Euroopa Liidu mesinikest**.

Maailma meetoodangut hinnatakse ca 1.5 miljonile tonnile, suurim tootja on Hiina – 474 000 tonni 2014. aastal. Euroopa Liit kokkuvõetuna toodab üle 200 000 tonni ühes aastast, 2015. aastal oli toodang 268 000 tonni. Suurimad tootjad Euroopa Liidus on Rumeenia ja Hispaania, vastavalt 35 ja 32 tuhat tonni 2015. aastal. Eesti meetoodang on viimastel aastatel olnud üle 1000 tonni (tabel 4), moodustades nii **ca 0.4% Euroopa Liidu meetoodangust**. Eestist väiksem meetoodang on Küprosel, Maltal, Iirimaa, Luksemburgis. Eelmises osas toodud turu analüüs näitas, et ei Euroopa Liit ega Eesti ei tooda piisavalt mett selleks, et rahuldada oma koduturu vajadust.

Tabel 4. Eesti meetoodang ja mesilasperede arv. Allikas: Statistikaameti andmebaas

4 Kuna põllumajanduslikelt kodumajapidamistelt küsitakse andmeid iga kümne aasta järgi, siis viimane kodumajapidamiste küsitlus näitas mesinike arvaks 2013. aastal 5469, kellest 1650 olid põllumajanduslikud majapidamised ja 3819 kodumajapidamised, sealjuures oli mesindusega tegelevate kodumajapidamiste arv kasvanud eelmise küsitlusega võrreldes üle kolmandiku. Hilisemad andmed kodumajapidamiste kohta puuduvad, mesindusega tegelevate põllumajanduslike majapidamiste arv on aga jätkuvas langustrendis – 2016. aastal oli see 1396, tehes nii statistiliseks mesindusega tegelevate koondarvuks 5215 (1396+3819).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Mesilasperede arv, tuhat	30	25	28	28	26	41	39	44	47	48
Mett keskmiselt ühelt mesilasperelt, kg	25	20	21	24	27	23	25	26	24	23
Meetoodang, t	756	501	575	681	694	957	979	1155	1117	1097

Mesilasperede arv Euroopa Liidus on ca 17,2 miljonit. Eesti mesilasperede arv on viimastel aastatel olnud kasvav, ulatudes pea 50 000 mesilaspereni, mis jääb siiski alla **0.3% Euroopa Liidu mesilasperede arvust**. Toodang ühe mesilaspere kohta kõigub **Eestis vastavalt aastale 20-27 kilogrammi vahel**, Euroopa keskmine toodang ühe mesilaspere kohta jääb alla 20 kilogrammi.

Keskmiselt on ühel Euroopa Liidu mesinikul 26 mesilaspere. Võrreldes teiste Euroopa riikidega on **Eestis mesinike arv 1000 elaniku kohta suur – 4 mesinikku 1000 elaniku kohta** on kolmandaks suurim arv peale Sloveeniat ja Tšehhit, samas on **ühe mesiniku kohta vähe mesilasperesid – 8 mesilaspere mesiniku kohta** on Euroopas tagantpoolt neljas tulemus. Suurim perede arv on Hispaanias, 103 mesilaspere mesiniku kohta (tabel 5).

Tabel 5. Eesti mesindus rahvusvahelises võrdluses

Riik	Mesinike arv 1000 elaniku kohta	Mesilasperede arv mesiniku kohta	Riik	Mesinike arv 1000 elaniku kohta	Mesilasperede arv mesiniku kohta
Suurbritannia	0.6	7	Ungari	2.2	51
Iirimaa	0.6	5	Poola	1.6	21
Prantsusmaa	0.6	39	Rumeenia	1.2	68
Belgia	0.8	11	Bulgaaria	2.5	29
Holland	0.4	11	Kreeka	2.3	64
Saksamaa	1.4	6	Küpros	0.8	65
Itaalia	0.8	26	Horvaatia	3.0	39
Taani	1.2	21	Sloveenia	4.9	17
Rootsi	1.4	11	Austria	2.9	15
Soome	0.6	16	Tsehhi	4.7	11
Eesti	4.0	8	Slovakkia	3.2	15
Läti	1.7	26	Portugal	1	53
Leedu	2.9	17	Hispaania	0.5	103

Allikas: Euroopa Komisjon, Põllumajanduse direktoraat, Sloveenia Statistikaameti arvutused (kaardid kättesaadavad <http://www.rtv-slo.si/news-in-english/slovenia-has-the-most-almost-5-beekeepers-per-1-000-population-in-eu/422827>)

Teiste mesindussektori väljundite – **mesilasvaha, õietolmu, suira, taruvaigu, mesilaspiima, mesilasemade, mesilasperede müügi, apiteraapia teenuste, mesindussektori tugiteenuste jm – näitajate kohta adekvaatne statistika puudub**. Üldised numbrid vahatoodangu kohta väidavad, et Euroopa Liidus toodetakse mesilasvaha ca 4000 tonni (võrdle India 23 tuhat tonni), Eesti Statistikaametist on saadaval ka numbrid Eesti kohta, kuid arvestades probleeme numbri koostamise metoodikaga, ei ole antud numbrid väljenduslikud.

2016. aasta kaardistatud SWOT analüüsid toovad tootmise kohta välja järgmist:

TUGEVED: Eesti inimestel on huvi mesinduse ja mesinikuks hakkamise vastu; mesinikel on huvi uute tehnoloogiate ja tootlikkuse tõusu vastu; kärjepõhja tööstus on olemas; kodumaine mesindusinventari tööstus on olemas; palju looduslikku korjemaad. NÕRKUSED: mesilaste tõuaretusele ei pöörata piisavat tähelepanu, puudub tervilik tõuaretussüsteem; ühistegevuse puudumine tootmises; mesinikud on riigile kehv partner maksude maksmises. OHUD:

VÕIMALUSED: mesilaste tõuparandus; toetused mesindussektorisse; ühistegevuse areng; tootearendus; tootlikkuse tõus; tolmendusteenuse teke.

MESILASTE TERVIS

Mesilaste haigestumiste ja hukkumiste kohta puudub piisav ülevaade. Peale mesinike vahel levivate juttude on ainsaks allikaks COLOSS uuring, mille järgi mesilasperede viimaste aastate talvised kaod kõiguvad Eestis **13-16% vahel**, mis on osadest naaberriikidest kõrgem ning osadest madalam number⁵. Mesindushooajal ning sügisel toimuvate haigestumiste ja hukkumiste kohta puudub regulaarne ülevaade, aeg ajalt teostatakse Veterinaar- ja Toiduameti poolt teatud haiguste seiret, mis ütleb, et Eestis on laialt levinud varroos, eksisteerib noseemoosi, esindatud on Ameerika ja Euroopa haudmemädanik.

Aastas registreeritakse Põllumajandusameti poolt ca 5-10 mesilasperede mürgistusjuhtumit taimekaitsevahendite väärkasutuse tagajärjel, eeldatakse, et neid võib olla rohkem (jäävad teatamata või teatatakse liiga hilja).

Üks haigestumise ja kahjurite leviku tõkestamise vahend on mesilate registreerimine põllumajandusloomade (PRIA) registris. Registri andmed⁶ näitavad, et registris on 2403 loomapidajat, kelle nimel on vähemalt üks kehtiv mesila. Kõrvutades seda numbrit Statistikaameti andmetega mesinike koguarvu kohta, saame teada, et **loomatauditõrje seaduse nõuet registreerimise kohta täidavad ca 46% Eesti mesinikest**. Registreeritud mesilasperede arv on hetkel 34 290 (tabel 6), mis Statistikaameti andmetega võrreldes on ca **71% Eesti mesilasperedest**. Kahe viimase protsendi võrdlus näitab, et PRIAs on registreerisnõude jätnud täitmata suuremas osas need mesinikud, kelle mesilasperede arv on väike.

Tabel 6. Põllumajandusloomade registris mesindusega seotud arvud. Allikas: PRIA register, seis 22.10.2018.

5 Täpsemalt vaata http://2017-2019.mesindusprogramm.eu/sites/default/files/mesinik_107_3_juuni_2018.pdf

6 30.07.2018 seis

Maakond	Mesilasperede arv 01.05.2018	Mesilate arv, mille kohta on teatanud 01.05.2018 mesilasperede arv	Mesilate arv, mille andmetes on loomaliik mesilased, aga mesilasperede arv on 01.05.2018 teatamata	Füüsilisest isikust loomapidajate arv, kes on registreerinud vastavas maakonnas vähemalt ühe mesila	FIEdest loomapidajate arv, kes on registreerinud vastavas maakonnas vähemalt ühe mesila	Äriühingutest loomapidajate arv, kes on registreerinud vastavas maakonnas vähemalt ühe mesila
Harju	3098	272	64	134	27	59
Hiiu	646	85	15	46	24	5
Ida-Viru	1081	79	32	62	15	12
Järva	1929	187	31	65	33	27
Jõgeva	2547	262	11	104	44	25
Lääne	1012	98	22	49	24	18
Lääne-Viru	4670	449	37	112	40	62
Pärnu	3391	305	70	146	58	34
Põlva	1707	189	56	107	41	27
Rapla	1286	189	47	108	25	23
Saare	2919	356	49	111	53	29
Tartu	4198	400	50	151	44	51
Valga	1708	198	3	73	26	25
Viljandi	2460	250	49	110	65	37
Võru	1638	204	49	100	53	18
Kokku	34290	3523	585	1478	572	452

2016. aasta kaardistatud SWOT analüüsid toovad mesilaste tervise kohta välja järgmist:

TUGEVUSED: - NÕRKUSED: mesinike teadmised mesilaste haigustest on puudulikud; mesilasperede talvekaod on suured; varroosi haigestumus on suur ja tõrje ebapiisav; taimekaitsevahendite väärkasutused seavad ohtu mesilased; vilets veterinaarjäreelvalve; vähene mesilate registreeritus PRIAs OHUD – taimekaitsevahendite pikaajaline mõju ohustab mesilast; ohtlikud viirushaigused ja kahjurid väljuvad kontrolli alt; mesilaste haiguste ja hukkamiste tase vähendab mesinduse tasuvust; illegaalsete ravimite suur levik; väikese tarumardika invasioon Eestisse. VÕIMALUSED: järeelvalve tõhustamine; mesinike harimine mesilashaiguste alal;

MESINIKE VÄLJAÕPPE JA KOOLITUSSÜSTEEM, MESINDUSTEADUS

Mesinike väljaõppe- ja täienduskoolitussüsteem koosneb eri komponentidest (Olustvere Teenindus- ja Majanduskooli mesinduse kutseõpe, Eesti Mesinike Liidu mesinike ABC kursused algajatele ja edasijõudnutele, Eesti Kutseliste Mesinike Ühingu kursused edasijõudnutele, kursused erinevate kõrg- ja kutseharidusvõimaluste raames, Mesindusprogrammi teabepäevad jt), mille tulemusi, haakuvuskohti ja edasiarendusvõimalusi regulaarselt praegu ei analüüsita. Eesti mesindusala teadus on nõrk, on olemas üksikud teadlased Maaülikoolis, teadusuuringute rahastus on nõrgal tasemel, teadusartikleid ilmub harva.

2016. aasta kaardistatud SWOT analüüsid toovad mesinike koolitussüsteemi kohta välja järgmist:

TUGEVUSED: -Mesindusprogrammi rahastus võimaldab tõsta mesinike teadmiste taset; on olemas mitmekülgsed võimalused saada teadmisi, sh ka mesiniku kutset; on olemas erinevad infotrukid ja -allikad NÕRKUSED: mesinike teadmised on ebapiisavad; edastatav info ebaühtlase tasemega. OHUD: VÕIMALUSED: erinevate teadmiste jagamise ning õppevormide edasi arendamine, erinevate võimaluste sidumine ühtseks tervikuks; mesinike laialdasem organiseerumine, koostöö ja ühistulise tegevuse arendamine.

MESINIKE (ÜHIS)HUVIDE EDENDAMINE

Eestis on mitu üleriigist erineva aktiivsusega mesinike ühendust, omavaheline koostöö ei ole

sünergiline. Palju on piirkondlike mesinike seltse, kes korraldavad piirkondlikku teabejagamist ning ühistegevust. Loodud on Eesti Mesinduse Koostöökogu, mille tegevus on eklektiline.

2016. aasta kaardistatud SWOT analüüsid toovad mesilaste tervise kohta välja järgmist:

TUGEVUSED: - tugevad vabariiklikud ja piirkondlikud mesinike ühendused; toimib mesindusorganisatsioonide teatud koostöö riigiasutustega; mesindussektori sisene infovahetus aitab parendada mesinike oskusi-teadmisi. **NÕRKUSED:** enamus mesinikke pole liitunud ühegi esindusorganisatsiooniga; organisatsioonid on killustunud; mesinike vähene omavaheline koostöö. **OHUD:** mesindusorganisatsioonide vastandumine raskendab ühtsete huvide kaitset; **VÕIMALUSED:** mesinike laialdasem organiseerumine, koostöö ja ühistuline tegevus.

Eesti põllumajanduse taimekasvatuse ja mesinduse sektori kokkulepe

EDASISED TEGEVUSED:

1. Taimekaitse koolitused

Tegevus	Teostaja / vahendaja	Millal ja ressurss
Koolituskava pidev ajakohastamine ja uuendamine	PMA (Riina) kaasates eksperte	Pidevalt, planeeritud
Mesinduse ja taimekaitse uuendatud materjalid veebis saadavaks	EKMÜ koos EPKK	Mai lõpuks
Teemad lisada vabatahtlikele koolitustele	Vahur	PIP
Koolitajate koolitamine ja kontrollimine	MEM, PMA	
Taimekaitsetöötajate ja KSM ettevõtete mailide andmebaas, kuhu saata iga-aastaselt infot	PMA hakkab koguma	
Mesinike teavitamine taimekaitsest	Eesti Riiklik Mesindusprogramm (Tago vahendab)	

2. Sanksioonid ja kompensatsioonid

Tegevus	Teostaja / vahendaja	Millal ja ressurss
Regulatsioonide kaasajastamine (trahvid, toetuste vähendamine)	MEM	
Kompensatsioon mesinikule / taimekasvataja peab võtma vastutuse	Teavitamine	
Juhtumitest operatiivne PMA teavitamine – teadlikkuse tõstmine	Mesinike organisatsioonid, EPKK	
Taimekasvatajate omavaheline kontroll	Teavituskavasse	
Glüfosaadi ja muude taimekaitsevahendite mõju arutelu	PMA (Riina) kaasates teisi osapooli	

3. Kommunikatsioon

Tegevus	Teostaja / vahendaja	Millal ja ressurss
Kommunikatsioonis seisukohad faktide põhised, arvestada võimaliku mainekahjuga nii mesindusele kui põllumajandusele tervikuna	Kõik organisatsioonid	
Kokku leppida sektori eestkõnelejad	Kõik organisatsioonid	
Koostada meediaplaan temade selgitamiseks osapooltele ja avalikkusele	(Vahuri koordineerimisel) Mart, Olav, Malle, Sigmar/Maris, Riina	Märtsi 2 ja 3 dekaad
Enne tööde algust teavitada, et tuleb jälgida reegleid	Vastavalt meediakavas kokku lepitule	
Kampaania, et taimekasvatajad võtaksid	Vastavalt	

mesinikega ühendust	meediakavas kokku lepitule	
14. aprill – künnipäev: kampaania, et kui taimekasvataja ei ole mesinikuga ühendust võtnud, siis mesinik võtaks ise taimekasvatajaga ühendust, sh koostöö positiivne lugu	Vastavalt meediakavas kokku lepitule, sh Jaak ja Madis	
Mesinike infoallikate ning kanalite kaardistamine ja koondamine	Tago, Mart	
Üle vaadata ja kaasajastada suhtlemise head tavad ning 10 käsku	Tago, Mart, Vahur, Sigmar	

4. Järelevalve ja meetodid

Tegevus	Teostaja / vahendaja	Millal ja ressurss
Tuule andmete kontrolli metoodika	Riina	
Järelevalve ja tulemused nähtavamaks st tulemuste teavitamine, statistika ning ka konkreetsete juhtumite tulemused	Riina	
Operatiivsus ja sellest teavitamine	Riina	
VTA poole arendmine	MEM (Sigmar)	
PRIA kaart (hea tava kiht)	EPKK kiri PRIA-le	
Taimekasvatustevõtete sertifitseerimine mesindusega sümbioosis olevaks	EPKK koos mesinike organisatsioonidega (Vahur, Mart)	

Eesti mesinduse arengukava 2019-2025

Sisukord

...

Kasutatud lühendid

....

Sissejuhatus

MESINDUSSEKTORI VÄÄRTUSRUUM:

Mesilaste ja keskkonna tervis on vajalikuks eelduseks inimese tervisele, ettevõtlusele, ühiskonna jätkusuutlikule toimimisele. Seetõttu lähtuvad mesinikud põhimõttest, et mesinduse arengukavaga tuleb luua eeldused mesilaste ja keskkonna tervise taastumiseks/säilimiseks ning seeläbi ka tingimused tugeva ja unikaalse mesindusvaldkonna ~~tegutsemiseks~~ **toimimiseks** Eestis. Märksõnad: *Hoolivus, mitmekesisus, koostöö, professionaalsus, ökoloogilised põhimõtted*

Mesindus on ajast aega olnud lahutamatu osa Eesti maaelust ning põllumajandusest. Mesinikud ja mesindushuvilised on mesilaste heaolu eest hooltkandjatena olulised agroökoloogiliste süsteemide toimimise tagajad, mis teeb mesindusest ühiskonna ning keskkonna kokkupuutevaldkonna. Lisaks ökosüsteemide hüvede eest hoolitsejatena (mesilaste tolmeldustegevus jms.) on mesinikud olulised põllumajandussektoris panustajad mee ja teiste ning mesindussaaduste tootjatena, samuti maapiirkondade tööhõive suurendajad.

Mesilaste tolmeldamistegevus aitab lisaks põllumajanduskultuuridele saagikuse suurendamisele säilitada ja parandada ka looduslike taimekoosluste tasakaalu ning mitmekesisust. Mesinikud oma loodus- ja keskkonnasõbraliku hoiaku ja tegutsemisega panustavad ka teiste tolmeldajate-putukate heaolusse.

Eesti Mesinduse Arengukava toetab järgmisi 21. sajandi väljakutseid käsitlevate arengustrateegiate rakendamist Eestis tervikuna ning mesindussektoris eriliselt:

- ÜRO Säästva Arengu eesmärgid aastaks 2030 (väike-ettevõtluse toetamine, keskkonnasõbraliku majandamise toetamine, maapiirkondade areng, loodusliku mitmekesisuse taastamine ja hoidmine)
- ÜRO Kaubanduse ja keskkonnaraport 2013 (vajadus radikaalseks majanduse, põllumajanduse ümberkujundamiseks, kus oluliselt on vaja suurendada jätkusuutlikku, kestlikku, keskkonda arvestavat põllumajandust, üleminekut intensiiv/monokultuurset põllumajanduselt mahedamaks, mitmekesisemaks põllumajanduseks. Rõhk mitmekesistel väike-ettevõtetel. Põllumees kui agroökoloogilise süsteemi tagaja, mis lisaks põllumajandustoodangule tagab elurikkuse, erinevate ökosüsteemide jm. toimimise)
- Säästev Eesti 21 strateegia
- Eesti mahemajanduse tervikprogramm (suund mahedamale, keskkonnasõbralikumale põllumajandusele, Eesti kui mahemaa kuvandi suurendamine, mitmekesisuse, unikaalsete, kohalike toodete arendamine jne.)
- Põllumajanduse-kalanduse arengukava (PÕKA)
- Lisaks Euroopa Parlamendi põllumajanduse ja maaelu komisjoni raport 2018 - **Saadikute soovitusel on järgmised: rohkem rahastust riiklikele mesindusprogrammidele; parendada mesilaste tervist (kahjulike taimemürkide keelamine ja rohkem teadusuuringuid); meetmed kohalike ja piirkondlike mesilasliikide kaitsmiseks.**
-

1. Mesindussektori ülevaade

Konjunkturiinstituudi ülev.....Numbrid...

Kodumaise mee hind lähiaastatel püsib samal või veidi suureneval tasemel.

2. Sektori väljakutsed. Visioon ja arengukava lähtekohad.

Eesti mesinduse suurimad väljakutsed (toetudes SWOTile)

1. Mesinduse kui keskkonnahoidliku ja jätkusuutliku tegevuse teadvustamine (ühiskonnale, mesinikele), mesinduse kui professionaalse tegevusvaldkonna arendamine (mesindus kui keskkonnasõbralik harrastus, elustiil või ettevõtlus, mis aitab tagada looduse tasakaalu ja mitmekesisuse ning inimühiskonna toimimise).
2. Mesinduse kui 21.sajandi olulise põllumajandusvaldkonna teadvustamine (viide ülalesitatud strateegiatele) ja arendamine (mesindus kui tootmisvaldkond, jätkusuutliku majanduse kontekstis)
3. Mesinduse kui keskkonna ja inimeste tervise indikaatorvaldkonna teadvustamine ja edasiarendamine (keskkonna puhtus=inimese ja mesilaste tervis)
4. Mosaiikse ühistegevuse mõju vajaduse ning võimalikkuse teadvustamine, ühistegevuse areng mesinduses
5. Mesinduspoliitikasse panustamine ning mesinike ühishuvi parem väljendamine

Visioon

Eesti mesindussektor on jätkusuutlik, koostööd väärtustav, mitmekesiste mesindusviiside toetaja ning agroökoloogiliste süsteemide heaolu tagaja. Eesti mesindustooted on kõrgelt hinnatud ja tunnustatud. Eesti mesindussektor on eeskujuks Euroopas 21.sajandi väljakutsete kontekstis.

Arengukava eesmärk

Arengukava eesmärgiks on mesinduse valdkonna tugevdamine, kogu mesindussektori, mesinike ja mesindushuviliste koostöö edendamine, mesinike järelkasvu tagamine ning Eesti kui unikaalse ning jätkusuutliku mesindusriigi kuvandi sisustamine ja kommunikeerimine.

Ülaltoodud väljakutsete/probleemide lahendamiseks püstitatakse järgmised eesmärgid ja viiakse ellu järgmised tegevused:

Mesinduse kui keskkonnahoidliku ja jätkusuutliku tegevuse teadvustamine (ühiskonnale, mesinikele) ja mesinduse kui professionaalse, teaduspõhise tegevusvaldkonna arendamine (mesindus kui keskkonnasõbralik harrastus, elustiil või ettevõtlus, tegevus mis aitab tagada looduse tasakaalu ja mitmekesisuse ning inimühiskonna toimimise). Tagada mesilaste ja inimeste heaolu tasakaal.

Eesmärk 1. Mesindus on laialt tuntud ja tunnustatud tegevusvaldkond, mis panustab lisaks sotsiaalsele dimensioonile (inimeste ühis- ja hobitegevus, ettevõtlus) mesilaste ja teiste tolmeldajate tervisesse ning keskkonna tervisesse üldisemalt.

Selleks teevad mesindusorganisatsioonid vajadusel koostööd järgnevas:

- ⇒ Mesinduse igakülgne tutvustamine ja propageerimine, mee kui toiduaine tervislikkus, mesindus kui keskkonnasõbralik eluviis, kui harrastus või ettevõtlus, aianduse toetaja, kasutatakse mitmekülgseid meedia- ja suhtluskanaleid (ajakirjandus, interaktiivne/sotsiaalmeedia, televisioon jne).
- ⇒ Noorte kaasamine mesindustegevustesse, korraldatakse teavitus-, koolitus- ja õppetegevusi koolieelsetes lasteasutustes, koolides, avalikkusele ning mesinike kogukonnale. Luuakse ning rakendatakse õppe-ja praktikaprogramme.

Mõõdikud Tegevuskava

Eesmärk 2. Mesinikele on kättesaadavad mitmekesised õppeprogrammid, täienduskoolitused ning praktilised enesearenguvormid. Mesindusteaduse areng.

- ⇒ Olustveres pakutavad mesinduse õppeprogrammid on pidevalt täiustatud tuginedes kogemustele ja uuematele teadusuuringutele.(Kutsekoda)
- ⇒ Mesindusvaldkonna täienduskoolitusprogrammid on ajakohased, täiustatud tuginedes uuematele teadusuuringutele ja teiste maade kogemustele. (EML täienduskoolituskeskus)
- ⇒ Õppe- ja koolitusvaldkonnas tegutsevad mesindusorganisatsioonid töötavad tihedas koostöös nii Eesti kui välismaiste mesindusvaldkonna teadlastega uurimistööde alal, samuti noorte hulgas mesindusteadust ja –uuringuid propageerides.(Maaülikool)
- ⇒ Iga-aastaselt esitatakse mesindusalaseid uuringute ettepanekuid, vajadusi ja teemasid Maaeluministeeriumile (enne teadusrahastuse ja RITA programmi rahastuse otsuseid) ning mesindusvaldkonna teaduspartneritele.
- ⇒ Mesiniku väljaõppes pööratakse senisest rohkem tähelepanu õppija individuaalsetele vajadustele, praktilisele kogemusele ja selle kvaliteedile. Mesiniku kutseõppel on tagatud võimalused praktikajuhendajate tasustamiseks hiljemalt aastal 2020, Õpipoisi õppe mudelit on piloteeritud hiljemalt 2021, rahvusvahelised koostööpartnerid on olemas kindlustamaks iga-aastaselt praktikakohtade olemasolu väljapool Eestit. Mesiniku ABC edasijõudnute kursustel pakutakse õppijatele individuaalsetele vajadustele vastavaid praktikapäevi alates aastast 2020. (juhendamise finantseerimine?)
- ⇒ Eesti mesinikud osalevad rahvusvahelistel mesinduskonverentsidel ning valdkonna-aruteludel ning jagavad saadud teadmisi ning kogemusi kogu mesinike kogukonnaga (teabepäevad jne).
- ⇒ Iga kolme aasta tagant korraldatakse Eestis rahvusvaheline mesinduskonverents, eesmärgiga tuua Eestis parimaid teadmisi ja kogemusi mesindusvaldkonnast ning vahetada erialast informatsiooni.

Mesinduse kui olulise 21.sajandi põllumajandusvaldkonna teadvustamine (viide ülalesitatud strateegiatele, mesinik kui agroökoloogilise süsteemi hoidja) ja arendamine (mesindus kui tootmisvaldkond, jätkusuutliku majanduse kontekstis)

Eesmärk 3. Tõsta Eestis meetarbimist, saavutades tarbimise 1.6 kilogrammi **kodumaist** mett inimese kohta aastaks 2030.

Selleks teevad mesindusorganisatsioonid vajadusel koostööd järgnevas:

- ⇒ Koostöös tootumisteadlaste, toiduainetetööstuse ning toitlustusasutustega on välja töötatud uusi meetooteid, propageeritakse Eesti-päritolu mett.
- ⇒ 2020 aastaks on valminud mee käitlemise ning turustamisega seotud nõuete infomaterjal, mida järgnevatel aastatel vastavalt seadusandlikele muudatustele täiendatakse.
- ⇒ 2020 aastaks on välja töötatud nõuded “Eesti Mesi” märgistuseks.
- ⇒ Eesti mesindussektori arengukavaga liitunud mesindusorganisatsioonide liikmed kohustuvad märgistama “*Eesti Mesi*” märgistusega vaid Eestist korjatud mett, Eesti päritolu mett jne. Mesindusorganisatsioonid on reglementeerinud oma sümboolika kasutamise meepakendi etiketil garanteerides mee kodumaise päritolu ja avalikustavad sellise garantiiga meetootjate nimekirja hiljemalt 2020. aastal. Need, kes vastavat sümboolikat kasutavad, allutavad ennast automaatselt mesindusorganisatsioonide poolt teostatavale päritolu ja märgistuse kontrollile
- ⇒ Iga-aastaselt kontrollitakse, koostöös riiklike järelevalveasutustega, jälgides kaubanduses müüdava mee kvaliteeti, märgistuste õigsust.

Eesmärk 4. Pidevalt suureneb Eesti nende meetootjate arv, kes juhinduvad keskkonnasäästliku majandamise printsiipidest.

- ⇒ Mesinikele on hästi kättesaadav hea korjema, kvaliteetne mesindusinventar, kärjepõhjad ning kvaliteetsed Eestisse sobivad, haiguskindlad jt heade omadustega mesilasemad. Viimase eelduseks on hoitud ja läbipaistev kohapealne mesilaste tõuaretus. Tehakse pidevat koostööd mesilasemade kasvatajatega, põllumeestega, inventaritootjatega jms.
- ⇒ Mesindusorganisatsioonid koostöös Maaeluministeeriumiga analüüsivad, teevad ettepanekuid ja täiendavad iga-aastaselt keskkonnasäästliku majandamise meetmete reeglistikku eesmärgiga soodustada mosaiikse põllumajandusmaastiku säilimist või paranemist. Esimene vastav arutelu peetakse 2019. Aastal
- ⇒ Mesindusorganisatsioonid pühendavad eraldi tähelepanu mahemesinduse arengu toetamisele, mahemesinduse propageerimisele.

Mesinduse kui keskkonna ja inimeste tervise indikaatorvaldkonna teadvustamine ja arendamine (keskkonna puhtus/tervis=inimese ja mesilaste tervis)

Eesmärk 5. Vähendada mesilasperede talvekadusid 10%-ni ja põllumajanduse taimekaitsevahenditest tulenevaid mürgistusjuhtumeid 0-ni aastaks 2030

- ⇒ Läbi on viidud mesilaspere terviseprobleemide, haudme, suira, mee ja kasutatava vaha seoste uuring hiljemalt aastaks 2020.
- ⇒ Lüüakse organisatsioonideülene süsteem, et koguda pidevalt tegelikke andmeid mesilasperede hukkumise ja nende põhjuste kohta (sõltumata nõ. ametlikust menetlusest).
- ⇒ Mürgistusjuhtumite kahtluse korral võetakse lisaks muudele proovidele ka suiraproov kahjustada saanud mesilasperedest, pärast eelnevat uuringut, hiljemalt 2021. aastal.
- ⇒ Taimekaitsevahendite väärkasutamise eest tehtud riiklikud sanktsioonid on avalikustatud kord aastas ja ülevaadatud hiljemalt aastaks 2020. (võetud Tago tekstist) **Kas avaliku teabe seadus võimaldab sellist avalikustamist??**
- ⇒ Pärast ühistulise kindlustuse lubamist seadusandluses on mesindusorganisatsioonide poolt aasta jooksul peetud potentsiaalsete kindlustusühistutega tulemuslikud läbirääkimised mesilaste elu ja tervise kindlustamiseks.
- ⇒ Iga-aastaselt vaadatakse koostöös taimekasvatajate ja riigi esindajatega üle Mäos 2018 tehtud kokkulepete seis (vt lisa) ja vajadusel täiendatakse kokkuleppeid.
- ⇒ Iga-aastaselt võetakse kokku mesilaste mürgistusjuhtumite statistika, räägitakse lahendusi otsides läbi Põllumajandusameti, Maaeluministeeriumi ning taimekasvatajate esindajatega ning avalikustatakse tulemused.
- ⇒ Mesindusorganisatsioonid lähtuvad taimekaitsevahendite turule lubamise, kasutamise ning turult eemaldamisel **ökoloogilistest väärtustest ning teaduspõhistest argumentidest**. Iga-aastaselt esitatakse ametkondadele ka ühine ettepanek taimekaitsevahendite kasutamise reguleerimise osas.
- ⇒ Mesilasperede varguste vastaste meetmete ja tehniliste vahendite juhendmaterjal on koostatud ja avalikustatud 2020. Aastaks

Mõõdikud Tegevuskava

Eesmärk 6. Uute mesilaste haiguste/kahjurite sissevool on takistatud, mesilasperede teviseprobleemide korral tegutsetakse kiiresti ning ravi on kvaliteetne.

- ⇒ Väikese tarumardika ja aasia vapsiku Eestisse sissetulemise vältimise ja leiu korral kiire tegutsemise riiklikud tõrjeplaanid on koostatud 2020. aastaks.
- ⇒ Ameerika haudmemädaniku ja Euroopa haudmemädaniku avastamise, kiire tegutsemise ning mesiniku kahjude korvamise maaeluministri määrus on vastu võetud 2020. aastaks.
- ⇒ Loomatauditõrje seadusesse on hiljemalt 2021 aastaks sätestatud mesilaste omaniku kohustus varroosi põhjustava lesta *Varroa destructor* tõrjet teostada hiljemalt 2021. aastaks.
- ⇒ Iga-aastane mesiniku poolt koostatud varroa lesta *Varroa destructor* tõrjekava on eelduseks mesilasperede toetuse saamisel 2019. aastast.
- ⇒ Mesindusorganisatsioonide poolt koostatakse ja avalikustatakse, vajadusel iga-aastaselt (hiljemalt veebruarikuus), ülevaade varroosi põhjustava lesta *Varroa destructor* tõrjevahenditest, soovitatavatest raviskeemidest ja viimastest teadus-uuringutest.
- ⇒ Mesilaste müügil loomatauditõrje seaduse nõuded on tähtsustatud ja VTA poolt järele valvatud hiljemalt 2020. aastaks.

- ⇒ Riikliku veterinaarjäreelvalve mesilates teostamise metoodika on avalik, hõlmab kõiki Eesti mesilaid ning sisaldab ka haiguste profülaktilisi uuringuid. Kokkuvõtet järeelvalvest, mesilashaiguste seiretegevusest ja tehtud laboriuuringutest tehakse Veterinaar- ja Toiduameti poolt iga-aastaselt ja avalikustatakse kord aastas alates aastast 2020.
- ⇒ Kõigi kokkuleppega liitunud mesindusorganisatsioonide mesilasperesid omavad liikmed on oma mesilad ja mesilaspered registreerinud PRIA registris ja mesilasperede PRIAs registreerituse tase on Eestis tervikuna vähemalt 80% aastaks 2030 (vt hetkeolukord lisa tabel 4).
- ⇒ Mesindusele seatud riiklikest loomapidamise ja veterinaarnõuetest on koostatud kommenteeritud juhendmaterjal hiljemalt aastaks 2021.
- ⇒ Riiklikult on tagatud üleriigiline asjatundlik veterinaarabi kliiniliste haigustunnuste puhul aastast 2020.
- ⇒ Kehtestatud on Mesila passi pidamise kohustus ja regulatsioon.

Mõõdikud Tegevuskava

Mosaiikse ühistegevuse vajaduse ning võimalikkuse teadvustamine, ühistegevuse areng mesinduses

Eesmärk 7. Eestis toimivad mitmekesised mesindusorganisatsioonid, -seltsid ja –klubid, mis ühendavad piirkonniti ja/või tegevuse spetsiifikast lähtudes erinevaid mesindusettevõtteid, mesinikke, mesindushuvilisi ja toetajaid/järelkasvu. Organiseerunud ühendused teevad koostööd. Toetatakse piirkondlike mesindusühistute teket.

Selleks:

- ⇒ Mesinike mesindusorganisatsioonidega liitumiseks tehakse iga-aastaselt aktiivset tööd, suurendades aastaks 2030 mesindusorganisatsioonide liikmete arvu 70% -ni Eesti mesinike Statistikaameti andmetele tuginevast koguarvust
- ⇒ Piirkondlike mesindusühistute tekke soodustamiseks jagatakse fookuseeritud teabepäevadel infot ja kogemusi sarnaste ühistute kohta
- ⇒ Suuremad mesindusorganisatsioonid abistavad piirkondlikke ühendusi ühistute loomiseks vajaliku teabe ning nõustamisega (MES nõustajad jne)

Mõõdikud Tegevuskava

Mesinduspoliitikasse panustamine ning mesinike ühishuvi parem väljendamine

Eesmärk 8. Mesinduspoliitilistes küsimustes ning mesinike ühishuvi paremaks väljendamiseks on mesindusorganisatsioonid koondunud Eesti Mesinduse Koostöökogusse, kus tegutsetakse iseseisvate partnerite koguna.

Selleks:

- ⇒ Kogunevad mesindusorganisatsioonide esindajad vähemalt 2 korda aastas oluliste küsimuste aruteluks, kus sätestatakse konsensuslikul põhimõttel ühiste huvide ja

- ⇒ EMK ei esinda teisi mesindusorganisatsioone, vaid on sõnumivijja/läbirääkija rollis ühiselt kokkulepitud otsuse või seisukoha kommunikeerimisel/elluviimisel (igakordselt ja eraldi).
- ⇒ EMK koordineerija valitakse liikmete hulgast rotatsiooni korras (2-ks aastaks, rotatsiooniperioodid ei saa järgneda ühe organisatsiooni mõistes).

RAKENDUSPLAAN

[illegible]